

विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, मुंबई यांच्या
अधिनस्त असलेला सायबर कक्ष पोलीस महासंचालक,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील अपर
पोलीस महासंचालक, आर्थिक गुन्हे शाखा, मुंबई यांच्या
अधिनस्त आणण्याबाबत-

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकिर्ण-२०१५/प्र.क्र.११९/विशा-३ अ

हुतात्मा चौक, मादाम कामा रोड, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : २६ ऑगस्ट, २०२१.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय क्रमांक: संकिर्ण-२०१५/प्र.क्र.११९/विशा-३अ, दिनांक-५ जानेवारी, २०१६
- २) शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक: संकिर्ण-२०१५/ प्र.क्र.११९/ विशा-३अ, दिनांक-१२ जानेवारी, २०१६
- ३) शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक: संकिर्ण-२०१५/ प्र.क्र.११९/ विशा-३अ, दिनांक-३ मार्च, २०१६
- ४) शासन निर्णय क्रमांक: संकिर्ण-२०१६/ प्र.क्र.२१/ विशा-३अ, दिनांक-४ जून, २०१६
- ५) शासन निर्णय क्रमांक: संकिर्ण-२०१६/ प्र. क्र.५५/ विशा-३अ, दिनांक-१५ ऑक्टोबर, २०१६
- ६) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्र.पोमसं/२६-ब/सायबर क्राईम/आगुशा/
अंतर्भूत/६२/२०२१, दि.१०.०६.२०२१

प्रस्तावना:-

राज्यातील सायबर गुन्ह्यांचे वाढते प्रमाण व त्यामुळे जनमानसावर होणारा परिणाम पाहता राज्यशासन व पोलीस यंत्रणेमध्ये सायबर गुन्ह्यांच्या संदर्भात अधिक परिणामकारक सुसूत्रता आणण्याकरीता व गुन्ह्यांचा शोध घेण्यामध्ये समन्वय आणण्यासाठी वाचा क्र.१ च्या शासन निर्णयान्वये राज्य स्तरावर मुंबई येथे सायबर व महिला अत्याचार प्रतिबंध हा कक्ष स्थापन करण्यात आला आहे. तसेच सदरहू निर्णयान्वये सायबर व महिला अत्याचार कक्षाची कार्यक्षमता तसेच रुपरेषा स्पष्ट करण्यात आली आहे.

तदनंतर वाचा क्र.३ च्या शासन शुध्दीपत्रकांन्वये राज्यात सध्या अस्तित्वात असलेले व भविष्यात निर्माण होणारे सर्व तंत्रज्ञान सहायित सायबर गुन्हे अन्वेषण कक्ष/लॅब, सायबर पोलीस स्टेशन, जिल्हा सायबर कक्ष, आयुक्तालय सायबर कक्ष व इतर पोलीस घटक (फक्त सायबर गुन्हे संदर्भात) विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सायबर व महिला अत्याचार प्रतिबंध) यांना थेट प्रतिवेदीत (Report) करतील तसेच विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सायबर व महिला अत्याचार प्रतिबंध) यांनी सायबर गुन्ह्यासंदर्भात वेळोवेळी दिलेल्या सूचना, निर्देशांचे सर्व संबंधितांनी पालन करणे बंधनकारक असेल तसेच विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सायबर व महिला अत्याचार प्रतिबंध) हे सायबर गुन्हे व महिला अत्याचार प्रतिबंध याविषयासंबंधात अपर मुख्य सचिव (गृह), गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन यांना थेट प्रतिवेदीत करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. त्यानुषंगाने मुंबईस्थित सायबर कक्ष हा अपर मुख्य सचिव, (गृह) यांच्या अधिपत्याखाली आणण्यात आला आहे.

महाराष्ट्र पोलीस दलामध्ये आर्थिक गुन्हे शाखा व सायबर विभाग असे दोन विभाग वेगवेगळे कार्यरत आहेत. आर्थिक फसवणूक व तत्सम गुन्हे हे आर्थिक विभागाकडून हाताळले जातात. संगणक, स्मार्ट फोन व ब्रॉडबॅंड तसेच फेसबुक, व्हॉट्सअप व इतर सामाजिक माध्यमे यांच्या वापराने करण्यात येणारे गुन्हे यांचा तपास

हा सायबर विभागाकडून करण्यात येतो. आर्थिक गुन्हे व सायबर विभाग या दोन्ही विभागांचे कामकाज एकमेकांशी निगडीत व पूरक असल्याने सदर दोन्ही विभाग एकाच नियंत्रणाखाली आणून कामकाजाचे नियोजन, समन्वय, देखरेख व नियंत्रण करणे अधिक सोयीचे वाटते. त्याचप्रमाणे मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५१, कलम ३ अन्वये संपूर्ण महाराष्ट्राकरीता एक पोलीस दल असेल व सर्व पोलीस घटक महाराष्ट्र पोलीस दलाचा अविभाज्य भाग असतील, अशी तरतुद आहे. त्यानुसार विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर विभाग हे देखील महाराष्ट्र पोलीस दलाचा अविभाज्य भाग आहे. त्यामुळे तो पोलीस महासंचालक यांच्या अधिनस्त असणे आवश्यक आहे.

यासाठी विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, मुंबई यांच्या अधिनस्त असणारा सायबर कक्ष हा पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील अपर पोलीस महासंचालक, आर्थिक गुन्हे शाखा, मुंबई यांच्या अधिनस्त आणण्याचा प्रस्ताव पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी वाचा क्र. ६ येथील पत्रान्वये सादर केला आहे. त्यानुषंगाने विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, मुंबई यांच्या अधिनस्त असणारा सायबर कक्ष हा पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील अपर पोलीस महासंचालक, आर्थिक गुन्हे शाखा, मुंबई यांच्या अधिनस्त आणण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय:-

विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिनस्त असलेला सायबर कक्ष हा पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील अपर पोलीस महासंचालक, आर्थिक गुन्हे शाखा, मुंबई यांच्याकडे वर्ग करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे कार्यमुल्यांकन अहवाल प्रतिवेदन (Reporting) अधिकारी म्हणून अपर पोलीस महासंचालक, आर्थिक गुन्हे शाखा, मुंबई हे प्रतिवेदीत करतील, पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे पुनर्विलोकीत (Review) करतील व अपर मुख्य सचिव (गृह) हे स्विकृती अधिकारी म्हणून राहतील.

३. महाराष्ट्र पोलीस दलातील जिल्हा व आयुक्त पातळीवरील सायबर कक्ष/लॅब/पोलीस ठाणे हे कार्यकारी व प्रशासकीय कामांकरीता संबंधित घटक प्रमुखांच्या अधिपत्याखालीच राहतील. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर कक्ष हे जिल्हा व आयुक्त पातळीवरील सायबर कक्ष/लॅब/पोलीस ठाणे यांना फक्त तांत्रिक बाबतीत सहकार्य व मार्गदर्शन करतील. तसेच सांख्यिकी, प्रशिक्षण याकरीता समन्वयक म्हणून काम पाहतील.

४. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्याकडील इतर कार्य हे वाचा क्र.१ येथील शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र.५ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहतील.

५. महाराष्ट्र सायबर यांच्याअंतर्गत सुरु असणाऱ्या योजना/प्रकल्प यासंदर्भातील जिथे शासनाच्या प्रशासकीय व वित्तीय मान्यतेची आवश्यकता आहे, त्याकरीता पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्यामार्फत प्रस्ताव सादर करण्यात यावा.

६. अन्य बाबतीत पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या स्तरावर प्रस्तावावर अंतिम निर्णय होणे शक्य असेल, असे प्रस्ताव पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या स्तरावरच अंतिम करण्यात यावेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०८२६१८०६४३०५२९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(तुषार महाजन)

अवर सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. सर्व मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव/स्वीय सहायक
५. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
६. अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. अपर मुख्य सचिव, (अ. व सु.), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. प्रधान सचिव, विशेष, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१०. सर्व पोलीस आयुक्त
११. सर्व पोलीस अधीक्षक
१२. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सायबर, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१३. सर्व सह सचिव/उप सचिव , गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४. निवडनस्ती/विशा-३ अ.